

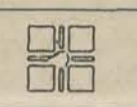
HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN-NEDERLANDSCH BELANG.

Abonnementsprijs per jaar:			Prijs der Advertentiën:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50		Per regel	f 0.15
Voor Oost-Indië en het Buitenland	" 4.—		Bij plaatsing van 500 regels	" 0.12 1/2
Afzonderlijke nummers	" 0.05	" " " 1000 "	" 0.10	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □

Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Verzoek om steun. — Het Voorloopig Verslag betreffende de Indische begroting. — Twee Geschriften betreffende Sumatra. — Perskroniek. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indië. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen. — Officiële Berichten. — Passagierslijst.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f2.50). *)

Zij die f5.— of meer contribueeren of een gift in één's schenken van f100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

*) Zie inteeiken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeken dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, Heulstraat 17, Den Haag.

Informatie-Bureau

(Secretaris J. L. van Genneep),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore Heulstraat 17, 1ste verdieping.

Zie overigens Officiële Mededeelingen ook van het Dagel. Bestuur en de Afdelingen op blz. 8.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West” doet een krachtig beroep op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden der vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wensch te studeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en grooten werklust bij voortgezette studie een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van f600 ineens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na een éénjarig

verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

(Voor de reeds ontvangen gelden zie onder de Mededeelingen pag. 8. Het vereischte bedrag is nog niet geheel bijeen.)

Het Voorloopig Verslag betreffende de Indische begroting.

De „bestudeering” der Indische begroting voor 1911 in de secties heeft niet veel tijd in beslag genomen, binnens enkele dagen bracht de Tweede Kamer haar verslag daarover uit.

Van verschillende zijden wordt gunstig geoordeeld over het beleid van den minister, al waren er ook die meer voortvarendheid wenschten, vooral in dezen tijd. Er moeten in het bestuur over Indië in korten tijd groote veranderingen komen, wil ons land duurzaam zijn invloed op de ontwikkeling der koloniën behouden.

Voorts worden eenige opmerkingen gemaakt over het beleid van den Gouverneur-Generaal. Sommigen erkennen, dat de tijd nog niet gekomen is om over dit beleid te oordeelen, maar het had hen toch te leurgesteld, dat tot dusver van de werkzaamheid van den Landvoogd niet meer blijkt. Men wees daarbij bepaaldelijk op den tragen voortgang van de maatregelen tot uitbreiding van het onderwijs en van de irrigatiewerken. Voorts hadden verscheidene leden den indruk gekregen, dat de godsdienstige overtuiging van den Gouverneur-Generaal een ongewenschten invloed uitoefent op de wijze, waarop hij zijn ambt vervult.

Deze opmerkingen bleven niet onweersproken. Wat de financiën betreft, werd er op gewezen, dat versterking der middelen spoedig noodig zal zijn, waartoe de Buitenbezittingen meer zouden hebben bij te dragen. Zeer vele leden kwamen op tegen de hooge bedragen, aangevraagd voor salarissen van Europeesche ambtenaren. Anderen achten verhooging der uitgaven voor deze traktementen niet altijd te vermijden. Andermaal werd geklaagd over het groot verschil tusschen de werkelijke uitgaven en de in de begroting voorkomende ramingen.

Twee Geschriften betreffende Sumatra.

Onlangs zijn door M. van der Beek's Boekhandel te 's-Gravenhage uitgegeven twee geschriften betreffende Sumatra, welke ons beide door de schrijvers ter bespreking werden toegezonden en waarop wij hier gaarne de aandacht onzer lezers vestigen.

Het lijvigste der twee, van de hand des heeren F.

H. A. Steens Zijnen handelt over „De toekomst van Sumatra”.

Schrijver geeft in deze goed geschreven brochure de middelen aan, die Sumatra kunnen opheffen „uit den staat van economische verwaarloozing, waarin het op het oogenblik verkeert”. In hoofdzaak verwacht de schrijver heil van het bevorderen der particuliere industrie, welke z. i. geenszins in strijd behoeft te zijn met de belangen der inlandsche bevolking, integendeel aan deze betere levensvoorwaarden zal bieden dan zij tot dusver gekend heeft.

Volgens hem zijn de resultaten, verkregen op het gebied van land- en mijnbouw op Sumatra, zeer gering, vergeleken bij landstreken, die in ongunstiger omstandigheden verkeerden dan dit eiland, zooals bv. de Straits Settlements, Brazilië, Fransch Achter-Indië, Tunis, Birma. Dit nu moge juist zijn, de schr. verliest hierbij — naar het ons wil voorkomen — te veel uit het oog, dat een zeer groot deel van Sumatra eerst in den laatsten tijd onder daadwerkelijk Nederlandsch gezag is gebracht en dus ook eerst nu kan worden begonnen met datgene, waarvan hij zich zoo veel voorstelt.

In dien gedachtengang echter kan men zich volkomen vereenigen met de woorden van den heer S. Z., waar deze als Inleiding zegt:

„Lang heb ik gearzeld, alvorens het onderwerp, aan het hoofd van dit opstel geplaatst, bij het publiek in te leiden. De eenzaamheid, waartoe mijn werkring mij veroordeelde, gaf gelegenheid mij een ideaal voor oogen te tooveren, waarvan de praktische uitvoerbaarheid mij hoe langer hoe duidelijker werd, naarmate ik leerde beseffen, dat aan de industriële expansie van onzen tijd geen grenzen zijn gesteld.

Geen eigen belang dreef mij daartoe; de lezer wil mij op mijn woord gelooven, wanneer ik hierbij constateer, dat ik bij de landbouwondernemingen op Sumatra niet geïnteresseerd ben. Alleen de overtuiging, verkregen door een jarenlange praktijk in de voornaamste cultures van Sumatra, het land, waar ik de beste jaren van mijn leven sleet, dat door de eenzijdige opvatting van onze staatslieden en de toonaangevende organen der pers, belangen worden voorbijgezien, die van den allergrootsten invloed zijn op de welvaart van Indië, ja zelfs op de toekomst als koloniale mogendheid, die grond hebben gegeven aan de bedriegelijke leuze, dat het kortzichtig eigenbelang van den Inlander ons richtsnoer tot handelen moet zijn en die slechts toegankelijk waren voor de verkondiging van abstracte theoriën, gaf mij den moed mijn denkbeelden op het papier te brengen in een vorm, zoo gebrekkig, dat ik daarvoor de toegevendheid van mijn lezers moet inroepen.

Luide wordt verkondigd, dat algemeen volksonderwijs het eerst noodige is, om Indië tot ontwikkeling

te brengen, alsof dat volksonderwijs, om vruchtbaar te kunnen zijn, niet de ontwikkeling van de welvaart moet volgen, in plaats van omgekeerd.

Leerden onze voorouders den landbouw en de zuivelbereiding niet van de boeren van Denemarken in den tijd, toen er van volksonderwijs nog geen sprake was en liet de Engelsche nijverheid in het midden der vorige eeuw zijn concurrenten niet ver achter zich, ofschoon het aantal analphabeten hooger was, dan in menigen nabuurstaat? Het zij echter verre van mij, alle uitgaven voor onderwijs aan Inlanders te willen bestrijden, nu een steeds breder kring van Inlandsche nijveren toonen, het bezit van kennis te waardeeren; alleen kom ik op tegen het generaliseeren op dat gebied en het voeden van verwachtingen, dat vermoedelijk tot teleurstelling moet leiden, afgezien nog van het feit, dat de consequente doorvoering van de door hen verkondigde idealen de Indische financiën moet ontwrichten en er geen geld zal overblijven voor maatregelen, die, zooals ik in het verdere gedeelte van mijn betoog hoop te kunnen aantoonen, onmisbaar zijn voor de algemeene welvaart, zowel van Indië als van Nederland. Met bewustzijn, dat ik mij daardoor de afkeuring op den hals haal van hen, die, ofschoon met de beste bedoelingen beziel, onze nog nauwelijks aangeroeerde schatten, welke sluimeren in Sumatra's bodem, willen sluiten voor den ondernemingsgeest en het intellect, waarover het Europeesch kapitaal kan beschikken, kan mij niet weerhouden den weg aan te wijzen, die voert tot de ontplooiing van onze nationale geestkracht, welke aan duizenden, zoowel Europeanen als Inlanders, de kans zal geven voordeel te hebben van den veranderden toestand en de eentoonige plantenleven leidende bevolking van Sumatra betere levensvoorwaarden zal bieden, dan zij tot dusver gekend heeft.

Men vatte deze regelen niet op als een hekeling, ingegeven door lust tot critiek, als een miskennis van hen, die op politiek en militair terrein hunne gezondheid en levenskracht voor het land hunner werkzaamheid hebben veil gehad en den naam van Nederlander hebben hooggehouden."

„Juist de schatten van bloed en geld, die tot dusver voor de consolideering van ons gezag zijn besteed, en aan welks succes de naam Van Heutz onafscheidelijk is verbonden, doordat hij den weg wist aan te geven, die naar het einddoel leidde, leggen ons den plicht op, Sumatra de beteekenis in den wereldhandel te geven, waarop het door de onmetelijke schatten in zijnen schoot verborgen, de ongeëvenaarde vruchtbaarheid van zijnen maagdelijken bodem en de buitengewone geschiktheid van zijn klimaat voor de meest waardevolle producten van de Europeesche markt, recht heeft en de huiveringwekkende eenzaamheid der tropische wouden en onafzienbare lalangvelden te veranderen in oorden, waar eenmaal bedrijvigheid en vertier zullen heerschen."

Wij bevelen dit uit zuivere belangstelling geschreven werk ten zeerste ter lezing aan. Het is tegen den geringen prijs van f 0.90 bij den uitgever verkrijgbaar, terwijl leden van Oosten West het ook kunnen vinden op de leestafel Heulstraat 17, Den Haag, evenals het tweede, minder omvangrijke, maar daarom niet minder lezenswaardige geschrift getiteld: **Hoe het thans staat met den Assistent en de Veiligheid aan de Oostkust van Sumatra.**

Op onrustbarende wijze neemt het aantal aanslagen en moorden door koelie's gepleegd op assistenten op kultuurondernemingen ter Sumatra's Oostkust toe. Kort geleden trof dat lot een jeugdig, veel belovend man, den heer **Haitzma Mulier**, die om een kleine oorzaak verraderlijk door een Chineeschen koelie werd aangevallen en overhoop gestoken. Begrijpelijkerwijs dringen dan ook de assistenten aan op krachtig ingrijpen van de Regeering om aan deze wantoestanden een einde te maken, in de eerste plaats door verscherpt politietoezicht op de ondernemingen. (Zie ook onder „Uit de Oost-Indische Mail".) Bepaalde zich hunne uitingen in hoofdzaak tot protesten in de Indische pers, thans heeft ook een op dit gebied deskundige in Nederland zich in den strijd gemengd en het voor zijn oud-collega's opgenomen.

In bovengenoemde brochure geeft de heer **A. Hanegraaff**, oud-assistent, een duidelijk beeld, zowel van het leven op de ondernemingen in 't algemeen, als van de assistenten, die men gevoelig

de ziel van de tabakskultuur mag noemen, in het bijzonder.

Na kennismaking met dit geschrift, moet men het toejuichen, dat de heer H. met verontwaardiging naar de pen heeft gegrepen om toestanden te openbaren, welke een gevolg zijn, maar het schijnt, van overdreven bescherming in den laatsten tijd van den koelie, ten koste zelfs der persoonlijke veiligheid van den Europeeschen assistent.

Het is te hopen, dat de roepstem van den heer Hanegraaff gehoor zal vinden bij velen in den lande, vooral bij de machthebbenden, want ook al moge zijn geschrift geen „rilling door Nederland" doen gaan, aan de door hem geschetste wanverhoudingen dient waarlijk een einde te komen, en met spoed!

PERSKRONIEK.

INHOUD: *De Standaard* over het beleid van den Gouverneur Idenburg. — Een schrijven van Mr. C. Th. van Deventer over een eventueelen aankoop van Portugeesch Timor. — *Het Algemeen Handelsblad* over den aankoop van opium voor Indië. — De oud-resident E. J. Jellesma in *Het Vaderland* over de z.g.n. Koelie-ordonnantien in Indië.

De *Standaard* antwoordt op de aanvallen, waaraan de heer Idenburg van de zijde der Indische pers bloot staat. Onder het opschrift „Deugt ook al niet" driestart het blad als volgt:

„De heer Idenburg is nog geen jaar in Indië, of hij ondergaat reeds het lot, dat schier al zijn voorgangers trof, ... de Indische Pers haalt hem over den hekel.

Hij voert niets uit. Men hoort niets van groote maatregelen. En heel zijn bewind loopt uit op ondragelijk Sabbatisme. Hij is voor al wat Christelijk is, bevordert, steunt dit, en bovenal moet de Zondagsheiling aan heel Indië als een drukkende last worden opgelegd. Zelfs de Mohamedanen moeten zich naar deze overdreven Zondagsidees schikken. De Pasars kunnen er van meespreken.

Nu is er in al deze critiek niets, dat steek houdt. Wie eenmaal Van Heutz opvolgt, heeft vanzelf de handen den eersten tijd vol met het consolideeren van wat deze Landvoogd nieuw schiep of omschiep. Onder Van Heutz werd geklaagd, dat men op Buitenzorg niet tot rust kwam, maar alles overhoop haalde. Zou men dan gewild hebben, dat zijn opvolger aanstonds opnieuw tot het provoceeren van een nieuwe actie was overgegaan? Van Heutz vond een toestand, die geen lijdelijk berusten gedoogde. Doch juist zijn energiek optreden eischt thans consolideering, en voor die consolideering eenigen tijd van rustig bewind. Men kan er dan ook zeker van zijn, dat ware Idenburg in Van Heutz' spoor even hard doorgereden, de Indische Pers hem nóg duchtiger zou hebben afgekamd.

En wat zijn handhaven van het Christelijk karakter van ons bewind aangaat, is de critiek toch al te dwaas. De aanhangers van den Islam konden, zien de wat het Christendom in de Koloniale maatschappij beteekende, en rekenende met haar onverschilligheid, lange jaren ten opzichte van de Christelijke religie in acht genomen, moeilijk tot een andere conclusie komen, dan dat het Nederlandsche Christendom een puur nominale factor was, en dat de Islam veel hooger ernst met de eeuwige dingen maakte, dan de Godsdienst van het hen overheerschende volk.

Dat Idenburg hieraan een einde heeft gemaakt, wie, die zelf religieus gestemd is, kan het anders dan loven? Als Overheid van een Christenland had ons bewind nooit anders moeten optreden. En dat hij nu eenigermate althans goed maakt, wat anderen verwaarloosden, op wat grond zult ge dit afkeuren? Heel het Christelijk Nederland juicht het toe. En bij slot van rekening zal de Mohamedaan voor een man als Idenburg veel hooger respect hebben, dan voor een naam-Christendom, dat zijn eigen eere wegwerpt.

Op deze critiek van de Indische Pers zouden we dan ook niet gewezen, veel min ze weersproken hebben, zoo niet een deel der Liberale Pers in het Moederland begonnen was dit Indisch liedje mee te zingen, en zoo zelfs in het Voorloopig Verslag op de Indische begroting deze al te dwaze critiek geen weerklank had gevonden."

* * *

Van den heer Mr. C. Th. van Deventer ontvingen wij het volgend schrijven:

„Naar aanleiding van de vraag betreffende onze verhouding tot Portugal in zake Timor zend ik u

hierbij den tekst van art. 13 van het thans geldend tractaat.

„Tractaat van 1 October 1904 tusschen Nederland en Portugal, goedgekeurd bij de wet van 30 December 1905 en afgekondigd in Indisch Staatsblad 1909 no. 214.

Art. 13.

(Officiële vertaling.)

De Hooge Contracteerende Partijen kennen elkander ingeval van gedeeltelijken of geheelen afstand van haar grondgebied of van hare soevereiniteitsrechten in den Archipel van Timor en Solor, wederkeerig het recht van voorkeur toe, op voorwaarden die gelijk of gelijkwaardig zijn aan de voorwaarden, die mochten zijn aangeboden."

Daaruit blijkt, dat wel een recht van voorkeur is toegekend, maar dat concurrentie met andere koopers daardoor allerminst is uitgesloten.

Mocht eenerzijds een bod gedaan worden en de tegenpartij van anderen een hooger kunnen uitlokken, dan zal het ons alleen vrij staan dit hooger bod over te nemen. Doen wij dit niet, dan blijft de tegenpartij vrij het aan die anderen te verkoopen. Met de meeste achting,

uw dw. dn.

C. TH. VAN DEVENTER."

De geachte inzender houde ons ten goede, dat deze beschouwing niet in strijd is met de opmerking, welke wij in een vorige kroniek over dit onderwerp maakten, maar integendeel zich daarbij geheel aansluit.

Dezelfde opmerkingen aangaande art. 13 van 't tractaat van 1904 tusschen Nederland en Portugal gesloten als hierboven door den heer Mr. Van Deventer gemaakt, werd ook in de N. Rott. C.r.t. van 16 October j.l. aangetroffen. Van „geachte zijde" werd n.l. het blad op het bestaan van dit tractaat „opmerkzaam" gemaakt. Wellicht heeft de „geachte zijde" kennis genomen van den inhoud van ons No. van 13 October en is toen „opmerkzaam" geworden.....

* * *

Over den aankoop van opium voor Indië schrijft het *Algemeen Handelsblad*:

„In de Memorie van toelichting van den minister van koloniën op de Indische begroting voor 1911 zien we, dat de raming van uitgaven voor den aankoop van opium gedurende het loopende jaar waarschijnlijk met een bedrag van f 1.500.000 zal worden overschreden, wegens stijging der prijzen.

Dit komt ons vreemd voor, wijl juist in het Engelsch-Indisch opium-seizoen, dat November 1909 begon en 31 dezer eindigt, weer een belangrijke verlaging der prijzen viel waar te nemen.

Wel werd, terwijl in het vorig seizoen een prijs werd gemaakt van gemiddeld 1400 roepies per kist, bij de veilingen van den 3en Mei d. j. nog een prijs behaald van 3100 roepies per kist, maar den 10en Juni d.a.v. werd uit Bombay aan de *Times* gezeind, dat tengevolge van het optreden der Chinese autoriteiten in Kanton in zake den invoer van Engelsch-Indisch opium de prijs van het opium in „Engelsch-Indië" eene aanzienlijke daling had ondergaan. Voor Patna-opium bedroeg die daling zelfs 40 pCt., vergeleken bij de prijzen, die op de veilingen in April d.j. werden behaald.

Het komt ons dus voor, dat hier gevraagd mag worden, of wel de noodige diligentie is betracht, bij deze voor de opium-regie in Indië gunstige prijs-fluctuatien in Engelsch-Indië. In de begrootingsstukken voor het volgend jaar zien we toch ook gewag gemaakt van eene voortdurende stijging der prijzen, die in de laatste maanden zou zijn waar te nemen. Den 10en Juni l.l. bleven echter juist wegens de geringe vraag 11.000 kisten onverkocht. Dit vereischt toch eene opheldering?

* * *

In *Het Vaderland* bespreekt de oud-resident E. J. Jellesma in een tweetal artikelen de z.g. Koelie-ordonnantien in Ned.-Oost-Indië. Schrijver toont zich van deze ordonnantien een groot voorstander. Aan het slot van zijn betoog in het tweede artikel schrijft hij o.m.:

„Dat de koeliequaestie in Indië van ingrijpend gewicht is, zal wel door niemand ontkend worden; het geheele bestaan en de geheele toekomst van de particuliere ondernemingen op de Buitenbezittingen hangen daarmede samen, dus ook de ontwikkeling onzer koloniën.

Dat de gewone civielrechtelijke middelen te kort schieten hebben wij reeds met een paar woorden aangeduid bij de bespreking van de toestanden vóór de uitvaardiging van de koelie-ordonnanties. Inderdaad, zonder dwingende bepalingen staan de werkegevers machteloos tegenover de koelies, voor het

meerendeel individuen, die absoluut geen begrip hebben van de verplichting tot het nakomen van gesloten overeenkomsten en moreel op zeer lagen trap staan. Een eisch tot schadevergoeding leidt tot niets, daar de koelies vrijwel niets bezitten. De werkgever is nagenoeg overgeleverd aan de willekeur der arbeiders; nieuwe arbeider zijn in de schaars bevolkte streken niet zoo gemakkelijk te bekomen en inmiddels mislukt de oogst tengevolge van gebrek aan handen.

De koelie-ordonnantien regelen dus een aangelegenheid van groot belang voor de ontwikkeling onzer koloniën, terwijl de daarin vastgestelde straffepalingen ten volle gemotiveerd zijn, doordat duidelijk gebleken is, dat de gewone civielrechtelijke middelen te kort schieten.

M. i. kunnen er dan ook geen gegronde redenen aangevoerd worden om het beginsel in de koelie-ordonnantien neergelegd, en dat in de praktijk zoo goed voldoet, weder los te laten. Daarom is het bijna niet te gelooven, zooals in de Indische dagbladen vermeld staat, dat de tegenwoordige Regeering het voornemen zou hebben om in de koelie-ordonnantien de zoogenaamde Poenale Sanctie te doen verdwijnen. Het zou één terugtred zijn naar de vicieuse toestanden vóór de uitvaardiging der Ordonnantien, boven reeds geschetst; het zou een nekslag zijn voor de meeste ondernemingen op de Buitenbezittingen. En waarom? Omdat men zich maar niet schijnt te kunnen loslaten van een verouderde leer en geen voldoende rekening wil houden met de zo eigenaardige toestanden van land en volk op de Buitenbezittingen. Verscherping van toezicht opdat aan alle misbruiken de kop wordt ingedrukt, maar geen terugtred naar reeds veroordeelde toestanden! Theoretisch kan, zooals ondergeteekende meent boven voldoende aangetoond te hebben, tegen het stelsel der tegenwoordige ordonnantiën niets met grond aangevoerd worden, en practisch is het gebleken, uitmendend te voldoen. In het welbegrepen belang onzer koloniën is het ten zeerste te hopen, dat de loopende geruchten blijken onjuist te zijn en dat de Regeering zich niet door allerlei bespiegelingen zal laten afleiden van het goede beginsel onzer beproefde koelie-ordonnantien."

Uit de O.-I. Mail.

De Cholera.

Volgens de berichten der jongste mail schijnt deze ziekte nu toch werkelijk langzamerhand te gaan wijken. Wel werd door de Bataviasche bladen van 21 Sept. l.l. nog melding gemaakt van zes nieuwe ziektegevallen, terwijl 4 personen er aan overleden zoodat toen ter hoofdplaats nog negen lijders onder behandeling waren, maar Semarang was één dag geheel vrij, voor het eerst sinds Februari en ook te Soerabaja werd de toestand beter.

Doelmatiger Koelie-straffen.

Onder dit hoofd schrijft de Javabode van 17 September jl.: „Een droeve gebeurtenis heeft groote ontroering in de Deli'sche planterswereld te weeg gebracht. Een jong assistent, de heer Haitsma Mulier, iemand, die zeer gezien was in die wereld en vele vrienden telde is door een Chineeschen koelie vermoord.

Volgens een telegram in het N. v. d. D. v. N.-I. was het, naar gezegd werd, een aanmerking over het sorteeren, welke de verslagene den koelie had gegeven, de aanleiding tot den misdaad. Bij den ingang van een fermenteurschuur, bracht de Chinees den heer Mulier een messteek in den lever toe, waarvan hij bijna onmiddellijk den geest gaf.

De verontwaardiging is in Deli algemeen, en deze uit zich voornamelijk in verwijten aan de Regeering en het door deze gevolgde systeem van wat men beweert, eenzijdige bescherming der koelies. Alles voor den koelie, niets voor het Europeesche personeel van den werkgever; daar komt het systeem, volgens de Delische bladen op neer.

Wij kunnen, enkel op grond der korte telegrammen, welke de Bataviasche bladen omtrent dezen misdaad bereiken, niet nagaan in hoever zij werkelijk in eenig verband met de bestaande arbeidstoestanden is te brengen, dan wel, of men hier niet eenvoudig te doen heeft met een uiting van persoonlijke wraak van een hartstochtelijk aangelegd individu, gelijk overal en in welk land ook — zij het voornamelijk bij ruwe toestanden, als in de koeliewereld van Deli heerschen — zullen voorkomen en waartegen geen maatregelen van wetgeving ooit eenig voorbehoedmiddel kunnen bieden.

Toch schijnt de beweging, onder de planters ontstaan, er op te wijzen, dat in den laatsten tijd de geest onder de Chineesche koelies een merkbare verandering in ongunstigen zin heeft ondergaan en dat middelen noodig worden geacht, om de noodlottige gevolgen daarvan tegen te gaan. Geenszins is het echter noodzakelijk, daarin een gevolg te zien van de politiek, welke de arbeidsinspectie in 't leven riep. Overal in het Oosten ziet men toch de vroegere onderworpenheid plaats maken voor een onafhankelijkheidszin, welke bij minder — of in het geheel

niet! — ontwikkelden, spoedig in ongezeglijkheid, brutaalheid en onhebbelijkheid ontaard.

Welke de redenen ook mogen zijn, welke aan den tegenwoordigen, ongunstigen toestand ten grondslag liggen, zal het noodig wezen op de een of andere wijze in te grijpen, ten einde de daaruit voor de planters en daarmede aan de Delische industrie daaruit voortspruitende kwade gevolgen te neutraliseeren.

Volgens ons telegram is op een gehouden monstervergadering besloten aan den Gouverneur-Generaal een request aan te bieden, waarin wordt aangedrongen op het invoeren van doelmatiger straffen voor de koelies.

Naar wij meenen, zou voor de inwilliging van zulk een verzoek zeer veel te zeggen zijn. Het afleggen van de straf van ter arbeidstelling voor de contractkoelies gepleegde vergripen, moet als zeer weinig doeltreffend en onlogisch worden veroordeeld. Bekend is, dat de koelies om zulk een straf hoegenaamd niet geven: het moet hun wel geheel onverschillig zijn of zij als „gestrafte" voor het Gouvernement dan wel als koelie voor de onderneming werken — zelfs zal het werk hun als gestrafte opgelegd veelal gemakkelijker zijn, dan welk zij als koelie hebben te verrichten. De straf treft veeleer den ondernemer, die den koelie gedurende zijn straffijd als werkkraacht missen moet.

Het zou ongetwijfeld aanbeveling verdienen de invoering van lijfstraffen in overweging te nemen.

Vroeger moet de handhaving van de orde onder de koelies tot geen groote moeilijkheden aanleiding hebben gegeven; toen traden de assistenten veelal hardhandig op en wisten zich, voor zoover zij dit niet enkel door het prestige hunner persoonlijkheid vermochten, van het noodige respect onder de ruwe klanten te verzekeren. Terecht is hieraan een einde gemaakt. Maar in deze afkeuring van willekeurig optreden ligt niet opgesloten, dat een flinke lichamelijke straf voor dergelijke klanten op zich zelf dient veroordeeld. Het ligt slechts aan de wijze van oplegging en toepassing.

Waarom zou den magistraten niet de bevoegdheid kunnen worden gegeven om in welomschreven gevallen aan de delinquenten onder de koelies een dracht rottanslagen te doen toedienen? Waar een arbeidsinspectie ook in Deli werkzaam is, zou bij iedere veroordeeling tot zulk een straf, die niet al te vaak behoort te worden toegepast — enkel bv. bij recidive — het advies van den inspecteur kunnen worden ingewonnen.

Langzamerhand komt men in meer dan één beschaaft land van het denkbeeld terug, dat het toedienen van lijfstraffen uit een beschaaft rechtspraak dient geweerd. In Engeland is men weder, in bepaalde gevallen, tot de invoering van den „kat met zeven staarten" overgegaan. In Denemarken wordt de straf van geeseling eveneens weder toegepast. En in Frankrijk is, in verband met de steeds grooter wordende onbeschaamheid der „Apaches" — ook in bladen, wegens hun ernst en bezadigheid bekend, zooals de Temps, — het denkbeeld om hier het voorbeeld van Engeland te volgen, met instemming besproken.

Wat in beschaaft maatschappijen, zooals de Engelsche, Deensche, Fransche, zoo onontbeerlijk wordt geacht, dat men er ter wille daarvan niet tegen opziet van vroeger aangenomen, hooggeprezen beginselen af te wijken, zou dit voor een samenleving als de Deli'sche met zijn ruwe toestanden, zijn half wilde koelies niet eveneens onontbeerlijk zijn?

Wat er bij de lijfstraffen de klad in heeft gebracht is het willekeurig, onoordeelkundig toepassen daarvan. Men vermijde thans deze klip, de tegenwoordig meer geregelde toestanden op het gebied van bestuursrechtspraak en de arbeidswetgeving maken het mogelijk."

Aldus besluit De Javabode.

Emigranten-kolonie in Benkoelen.

Nu de kolonisatieproef in de Lampongs, naar het oordeel der Regeering, vrijwel geslaagd mag heeten, begint men met een dergelijke proef in Bengkoelen. Bij gouvernementsbesluit is de resident van Bengkoelen gemachtigd om te beschikken over een bedrag van ten hoogste f 20.000, voor de overbrenging, in het jaar 1910, van emigrantengezinnen van Soedaneeschen landaard naar terreinen in de tijdelijke onderafdeeling Redjang (tijdelijke afdeeling Lebong) en het doen van andere, naar zijn oordeel, in het belang dezer kolonisatieproef noodige uitgaven;

zullende alle ten behoeve van bedoelde gezinnen verrichte uitgaven door de hoofden dier gezinnen worden gerestitueerd bij payementen van minstens f 10 in het jaar 1911, van ten minste f 15 in het jaar 1912, van ten minste f 20 in het jaar 1913 en van ten minste f 25 in het jaar 1914 en voor zoolang noodig in volgende jaren;

bij artikel 5 is ten behoeve van de tijdelijke onderafdeeling Redjang, ter tijdelijke afdeeling Lebong, (residentie Bengkoelen) tijdelijk boven de formatie in dienst gesteld een aspirant-controleur bij het binnenlandsch bestuur op de bezittingen buiten Java en Madoera, op de aan die betrekking verbonden bezoldiging en verdere wettige voordeelen, dan wel tijdelijk toe te staan een civiel gezaghebber op de bij Staatsblad 1908 no. 72 aangegeven inkomsten en verdere wettige voordeelen, met dien verstande, dat, indien voor de hierbedoelde betrekking van civiel

N.V. BERLITZ-SCHOOL Mij.
 welbekend bij allen die met verlot in Nederland vertoeven.
Noordeinde alleen 42^B, boven Maison KRUL.
 Telefoon 6318.
TALen: DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, ITALIAANSCH, SPAANSCH ENZ.
 door ontwikkelde leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak vrij van dialect bezitten.
Om teleurstellingen te voorkomen, lette men vooral op het juiste adres Noordeinde 42b, boven maison Krul.

Th. A. A. SIMONIS
 34 GROENMARKT — OVER DE PRINSESTRAAT.
 TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.
 — GROOTE KEUZE —
 van af het beste tot het eenvoudigste.
 MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

PERZISCH IMPORTHUIS
LA HAYE.
 NOORDEINDE 11. — Téléphone 6008.
 Maison la plus ancienne et la plus importante de cette ville, dont les tapis d'Orient, importés directement et garantis authentiques, forment l'Unique Spécialité à l'exclusion de toute imitation.
 Réparation des Tapis.
MARTON KULCSAR.

Heineken's
Glazenwasscherij
 [STOOM JALOEZIEËN- en ROLLUIKENFABRIEK.]
Fabriek v. Geschilderde GORDIJNEN
 in meer dan 500 dessins. □ □ □
„Klenus" Stofzuig machine.
 :- HOF- EN RIJKSLEVERANCIERS. :-
 's-GRAVENHAGE. □ □
 :- KETTINGSTRAAT No. 6. :-
 TELEFOON 2478.

gezaghebber een gepensioneerde wordt aangewezen, de in Bijblad no. 6415 opgenomen regel te zijnen aanzien buiten toepassing blijft;

en bij artikel 6 is de directeur van binnenlandsch bestuur bevoegd verklaard tot benoeming en ontslag van den bij artikel 5 van dit besluit bedoelden tijdelijken civiel gezaghebber.

Bevordering van de economische belangen der bevolking van Atjeh.

De politieke toestand in de afdeeling Noordkust van Atjeh, die nog niet lang geleden veel te wenschen overliet, is in het laatste jaar ten zeerster verbeterd, welk feit door het bestuur wordt toegeschreven, zoowel aan de tot stand gebrachte verzoening tusschen de leden van de oelebalang familie te Keureutoe, aan de terugbetaling aan de hoofden van ten onrechte ingehouden inkomsten en aan de noodlijdende bevolking. Allerwegen wordt aldaar dan ook met kracht gewerkt om bevredigende toestanden in het leven te roepen, waartoe groote medewerking wordt ondervonden van de hoofden die zich beijveren hun gebied van ongewenschte, rumoerige en kwaadwillige elementen te zuiveren. In het belang van de verbetering van den veestapel in de onderafdeelingen Bireuën, Lho Seumawe en Lho Soekon, is thans door de Regeering een bedrag van f30.000 beschikbaar gesteld voor den aankoop van buffelstieren en koeien. In het vorig jaar is ter voorziening in de behoefte aan ploegvee van de bevolking van de onderafdeelingen Poela Raja en Meulaboh — Westkust van Atjeh — een gelijke maatregel genomen, die bevredigende resultaten heeft opgeleverd.

Aan de uitbreiding van de sawahvelden in deze streken, wordt vooral in den laatsten tijd, sedert de plaatsing in Atjeh van een landbouwadviseur, veel aandacht gewijd.

Gebruik van electriciteit als beweegkracht.

Reeds eenigen tijd geleden is in de J a v a b o d e vermeld, dat door de betrokken autoriteiten het denkbeeld in overweging is genomen om voor de exploitatie der Staatsspoorwegen gebruik te maken van electriciteit, op te wekken door middel van waterkracht uit de groote rivieren. Omtrent dit ingrijpend plan, dat van sommige zijden als onuitvoerbaar wordt beschouwd, is nog geen beslissing genomen. Dat het echter nog geenszins van de baan is, mag worden opgemaakt uit een kort geleden door de Regeering genomen beslissing naar aanleiding van een verzoek van den mijningenieur E. C. Abendanon om vergunning tot het aftappen van eene groote hoeveelheid water uit de Ombilinrivier bij hare uitstrooming uit het meer van Singkarak. Dat verzoek is, naar den adressant werd medegedeeld, voorloopig in beraad gehouden, in verband met een voorgenomen onderzoek naar de mogelijkheid, om ten behoeve van het gouvernementbedrijf ter Sumatra's Westkust gebruik te maken van de waterkracht uit genoemde rivier.

Bouwkundig Ingenieur.

Naar men verneemt is de aan het departement der burgerlijke openbare werken sedert eenige jaren verbonden bouwkundig ingenieur, de heer S. Snuijff, zoozeer met werk overladen, dat aan den minister van koloniën de uitzending van nog een ingenieur van die opleiding is verzocht.

Goede Maatregelen op Persgebied.

Door den hoofdredacteur van Het Soerabajasch Handelsblad werd onlangs bij de Regeering een beklag ingediend, dat er van ambtelijke zijde zoo weinig notitie wordt genomen van hetgeen door de persorganen in den Oosthoek van Java vermeld wordt, omtrent zaken, rakende het openbaar belang, en dat de hoogste autoriteiten van die uitingen der pers of in het geheel geen kennis krijgen of alleen indien de betreffende artikelen in een der Bataviasche bladen worden overgenomen.

De gegrondheid van deze zeker niet ongemotiveerde klacht is door den Gouverneur-Generaal erkend. Door een der Departementschefs werd intusschen naar aanleiding van een daartoe strekkend verzoek van de administratie van het Soerabajasch H b l a d aan haar medegedeeld, dat de beschikbare gelden het nemen van een abonnement op dat blad niet toelieten, welke mededeeling ter kennis van de Regeering is gebracht. In een en ander heeft de heer Idenburg aanleiding gevonden om tot de hoofden der departementen een aanschrijving te doen richten, waarbij hij als zijn verlangen te kennen geeft, dat aan den in deze bestaanden toestand een eind komt en dat wanneer de bureau's onvoldoende gelden hebben om zich op de voornaamste persorganen te abonneren, eene regeling tusschen meerdere departementen dient te worden getroffen om voor gezamenlijke rekening een abonnement te nemen.

Dit komt ons wel wat karig voor, economie de bouts de chandelle. Is eenmaal in beginsel aangenomen, dat het van belang is voor de publieke zaak, dat kennis worde genomen van wat in de pers wordt geschreven, dan moeten de departementen ook in staat worden gesteld zich behoorlijk te onttillen.

Alle perspublicaties van eenig belang behooren bij elk departement, onmiddellijk na ontvangst in handen te worden gesteld van speciaal daartoe aangewezen ambtenaren, wier taak het zal zijn de aandacht van den chef te vestigen op wat daarin voor het departement belangrijks voorkomt!

Elk departement zijn eigen courant! De directoren moeten niet behoeven te vechten om een uitknipseltje! merkt De J a v a b o d e daarbij op.

De N w e. S o e r. C r t. publiceert de volgende belangrijke circulaire van den legercommandant, gedateerd 8 September en gericht aan alle chefs van wapens en diensten en alle afdeeling- en gewestelijk militaire commandanten:

„Het is mij gebleken, dat de regeeringsopdracht, vervat in de circulaire van den gouvernementssecretaris van 31 October 1901, meermalen verkeerd is opgevat geworden. *)

Inderdaad is het dikwerf nuttig, nota te nemen van de in de dagbladen gepubliceerde opmerkingen, waartoe, naar door buitenstaanders wordt vermeend, eenig beleid of eenige administratie aanleiding heeft, opdat een ieder in eigen kring van de aldus kennis genomen wenken desgewenscht partij kunne trekken.

Behoudens in de gevallen dat daartoe door het legerbestuur de last wordt gegeven — welke door de betrokken autoriteit, indien zij daartoe aanleiding vindt, behoort te worden uitgelokt, indien kan worden ondersteld, dat eenig artikel niet onder de oogen van het legerbestuur is gekomen — zal echter een opzettelijk onderzoek ter zake, slechts dan mogen worden ingesteld, bijaldien de schrijver zijn artikel duidelijk heeft ondertekend.

Het is evenwel mijn bepaald verlangen, dat daarbij pogingen tot opsporing van den schrijver van eenige anonieme publicatie achterwege blijve, vermids de strafwet geheel voorziet in de gevallen, in welke tegen publieke organen kan worden opgetreden.

Onverminderd het vorenstaande blijft tegenover de organen der militaire bonden van kracht het beginsel, uitgedrukt in de geheime circulaire van het Departement van oorlog van 18 Jan. 1908."

Een flinke daad en die van een ruim inzicht getuigt.

Hoe vaak zijn personen, officieren of minderen, die verdacht werden van schrijven in de courant, om die reden niet nagegaan, bespioneerd, heeft men hen niet op allerlei wijzen gehinderd en „gepest", (veelal geheel ten onrechte, daar men den verkeerden man vóór had); zijn instructies gehouden van min of meer officieusen aard, welke soms op zonderlinge manier werden geleid; werd zelfs ongehoorde dwang geoeffend door het vergen van een verklaring op eerewoord, dat men dit of dat stuk niet geschreven had! heeft men op allerlei wijze trachten te beleiden, dat militairen aan hunne opmerkingen omtrent zaken, die het publiek belang raken, publiciteit zouden geven — terwijl toch dat publiek belang meebracht, dat zulks zou worden getolereerd niet alleen, maar ook dat er door de autoriteiten aandacht aan zou worden geschonken.

Dit zal nu uit zijn.

Pogingen tot opsporing van den schrijver van eenige anonieme publicatie moeten achterwege blijven; zoo verlangt het de legercommandant.

Te meer verdient het voorschrift toejuiching, waar het in beginsel steunt op de overweging, dat het voor de autoriteiten „dikwerf nuttig is nota te nemen van de in de dagbladen gepubliceerde opmerkingen, waartoe eenig beleid of administratie aanleiding geeft." Hiermede wordt erkend, dat 't schrijven, door militairen in de bladen, omtrent militaire toestanden en verhoudingen, van openbaar belang is.

Gaan die militairen hierbij hun boekje te buiten, publiceren zij dingen, die geheim hadden behooren te blijven, of maken zij zich schuldig aan laster dan heeft de overheid het, dank zij de strafwet, in haar macht tegen de betrokken organen op te treden. Zóó is het de juiste opvatting, zóó moet het zijn, vindt De J a v a b o d e terecht.

*) Hierin wordt gezegd:

„Meermalen gebeurt het, dat in de dagbladen berichten worden opgenomen, naar welker juistheid een onderzoek wenschelijk is, ten einde ter zake maatregelen te kunnen nemen of inlichtingen aan den minister van koloniën te kunnen verschaffen.

„Dikwijls wordt tot zulk een onderzoek het initiatief genomen door de regeering, maar de Gouverneur-Generaal zou gaarne zien, dat de departementschefs, ieder voor zooveel betreft de aangelegenheid, waarbij zijn departement betrokken is, daartoe ook uit eigen beweging overgingen en zijne Excellentie met den uitslag in kennis stelden."

Troebelen in Midden-Java.

Een particulier correspondent seinde 20 September aan het Nieuws v. d. Dag v. N.-l.

Alhier loopen geruchten, die eene groote mate van waarschijnlijkheid hebben en elkanderaanvullen, dat te Wonosobo ernstige onlusten zouden zijn uitgebroken.

Van officiële zijde verkreeg ik geene nadere inlichtingen, maar het schijnt vast te staan, dat bereids troepen van hier naar de plaats der onlusten zijn gezonden.

De redactie van het blad voegt hier aan toe:

Verdere berichten ontbreken. Hadden wij nu het ten onrechte zoo gesmaad „Pers-bureau" van vroeger nog, dan was er gelegenheid om de Regeering telegrafisch om inlichtingen te vragen. Thans dienen wij af te wachten wat zij ons wil mededeelen, en kunnen dit slechts aanvullen met uit den aard der zaak niet altijd volkomen vertrouwbare of volledige mededeelingen van outsiders.

Banken op het Koningsplein.

Het Koningsplein heeft banken gekregen, zoo lezen wij in De J a v a b o d e, waar de vermoede wandelaars een wijle kunnen rusten en in zoet gepijns uitblazen. Wat noodig is. Vooral wanneer twee menschen wandelen. Dan mag het zoo gebeuren, dat de stilte, de rust, de zoele lucht, nooden tot zitten gaan tot poozen en koozen en tot het bewonderen van het zilveren licht der maan. Dat altijd van zilver is geweest en ook wel zal blijven.

De éénzame wandelaar loopt dan bescheidenlijk voorbij, want nieuwsgierigheid is geen ondeugd der Batavianen en praatjes schuwen zij. En hij zet zich een eind verder en geniet óók van het maanlicht; op zijn manier.

Een aantwinst in elk geval, deze banken en wij twijfelen niet of zij zullen „in een dringende behoefte voorzien." Waarmee voor de zooveelste maal bewezen is, dat het gemeentebestuur onze nooden en behoeften kent, aldus besluit het blad.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De Paramaribosche bladen brachten ons ditmaal weer treurig nieuws. Het schijnt trouwens wel, of als er iets bijzonders van daar te melden valt, het een Jobstijding moet wezen.

Nu is het eens niet betreffende eene der cultures, die van cacao of bacove, of betreffende de koloniale financiën, maar betreft het een hunner, die in de laatste jaren zooveel hebben bijgedragen tot verruiming onzer kennis van het binnenland van Suriname.

De Coratijn-expeditie, onder leiding van den heer Eilerts de Haan, heeft haren leider door den dood verloren, die tengevolge van koorts moet zijn ingetreden.

In de laatste jaren hebben talrijke expedities het achterland van Suriname doorkruist en ook wel van ziekten te lijden gehad, maar tot nu toe had men toch niet het verlies van een der deelnemers aan die tochten te betreuren gehad.

Een hulde past hier aan de nagedachtenis van hem, die ten tweeden male de vermoedenissen en gevaren, aan een tocht in het Surinaamsche binnenland verbonden, waagde te trotseeren, maar daarbij zijn leven aan het goede doel ten offer bracht.

Wijders valt er thans omtrent Suriname zoo goed als niets te berichten. Ja, de gouverneur bracht een bezoek aan Albina en maakte van die gelegenheid gebruik om een contra-beleefdheid te bewijzen aan zijn collega van Fransch Guyana, die te Paramaribo zijn opwachting bij hem had gemaakt.

Daar maakte de heer Fock ook kennis met de Fransche strafkolonies, o. a. die van St. Jean, waar de ergste misdadigers zijn opgesloten en van waar dan ook de meeste vluchtelingen komen, die in Suriname het land onveilig maken.

Er waren dan echter toch nog lieden te Paramaribo, die zich geroepen achtten om dien menschen, die bij herhaling allerlei zware misdaden hadden gepleegd, den weg ter verbetering te wijzen. Dank zij den steun, waarvan zij zich zeker waanden, zijn dan ook vele van die ongere sujetten naar Suriname uitgeweken, waar zij werkelijk een liefderijk onthaal vonden, totdat het noodig geoordeeld werd 'n stokje te steken voor dit philanthropisch gedoe van ziekelijke humanitaire. De philanthropie, op hunne wijze uitgelegd, zit dezen echter in het bloed en nu schijnt een dier gevoelvolle ziertjes het voor de Britsch-Indiërs op te nemen, alsof het dien lieden in de kolonie niet goed genoeg zou gaan.

De West, die het gedoe van deze dame onder de aandacht van het bestuur bracht, verrichtte daarmee zeker een goede daad.

Gezonde menschenliefde, die de geheele samenleving omvat, is goed, maar al wat ziekelijkheid vertoont, behoort niet in een samenleving te huis, waarvoor het „voorwaarts" de leuze behoort te zijn.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Zondagsrust voor de pasars (markten). — Wezen wij reeds in het vorige nummer van Het Koloniaal Weekblad op enkele min-gunstige uitlatingen der

Inlandsche pers over de uitgevaardigde circulaire betreffende deze aangelegenheid, ook de Nieuwe Courant haalt een dergelijke oordeelvelling aan, in de volgende bewoordingen:

„De Indische bladen zijn over dit nieuwe plan van den gouverneur-generaal niet best te spreken; ook de inlandsche pers bemoeit zich er mee. Zoo schrijft de Pantjaran Warta, dat men hier en daar de menschen hoort mopperen over het nieuwe voorschrift betreffende het sluiten der pasars op Zondag.

Inderdaad, schrijft het blad, zal zulk een voorschrift veel soesah berokkenen aan de desalieden van Midden-Java; die kennen slechts vijf wekdagen, te weten Pon, Wage, Kliwon, Legi en Paing. Van een weekverdeling in 7 dagen met Zondag, Maandag, Dinsdag enz., hebben zij slechts weinig begrip; en al weten zij ook van zulk een week af, dan nog weten zij niet hoe met zulk een week van 7 dagen om te springen. En de desalieden stellen hun pasardagen dan ook vast naar die pasarweek, die zij sepasar noemen, d. i. „één pasar”, de tijd tusschen den eenen pasardag en den volgenden.

Nu zou een verordening, als waarvan de circulaire gewaagt, voor de desalieden bezwarend zijn.

Neemt men bv. een desa A., waar steeds pasari-Legi wordt gehouden, en stelt men, dat Legi, den 1en Augustus op een Maandag valt, dan zal men vervolgens in A. pasardag hebben op den 6en Aug., d. i. Zaterdag, op den 11en (Donderdag), den 16en (Dinsdag), den 21en (Zondag), den 26en (Vrijdag).

Volgens de nieuwe beginselen nu, zou den 21en geen pasar mogen gehouden worden, omdat het Zondag is.

Wat zou men nu moeten beginnen?

Moet men den pasardag terugzetten op Zaterdag, of uitstellen tot Maandag? Gaat men tot zoo iets over, dan zal men ongetwijfeld groote verwarring teweegbrengen onder de desalieden. Ongetwijfeld zou men er het desavolk wel toe kunnen brengen, deze verordening te begrijpen, door ze te dreigen met den arm der wet, als bv. in het geval van diefstal van djatihout in de bosschen, maar de schrik zit er nu nog niet in! Laat men toch de menschen niet het hoofd in de war brengen en de inlandsche ambtenaren enkel meer werk geven.

En hoe, wanneer men dien pasardag, voor 't geval hij op Zondag mocht vallen, eenvoudig weg overslaat? Och kasian, de desalieden! tien dagen lang, van af den 16en tot den 26en Augustus, zou er geen pasar bij hen zijn!”

De ziekte-toestand te Semarang. — In de Bromartani van 3 Augustus 1910 no. 61 komt een opgave voor van het aantal sterfgevallen, in het bijzonder van Inlanders, ter hoofdplaats Semarang, gedurende de eerste zeven maanden van de jaren 1906 tot en met 1910.

De opgave is als volgt:

	Jaren.				
Maand.	1906	1907	1908	1909	1910
Januari . . .	178	315	279	235	340
Februari . . .	227	270	206	292	429
Maart	207	200	224	263	721
April	612	233	244	340	675
Mei	145	287	235	253	658
Juni	173	236	199	289	394
Juli	221	285	214	481	283
Totaal	1763	1826	1601	2153	3500

Gedurende deze vijf jaren stierven dus gemiddeld in de zeven eerste maanden 1836 Inlanders of 260 's maands, d. i. 3120 's jaars, op eene bevolking van plm. 76000 Javanen, dus 4%.

Voorts blijkt hieruit, dat de slechtste gezondheids-toestand te Semarang in de maand Juli 1909 is begonnen en dat van Februari tot Mei 1910 de cholera het grootst aantal slachtoffers heeft geëischt.

In de maand Maart 1910 bedroeg dit zelfs 721.

In Juli 1910 was het aantal overledenen 283 en dus weder meer normaal.

Blijkbaar was de cholera, die de eerste slachtoffers in de maand Februari 1910 eischte, aan het afnemen.

Javaansche Notarissen. Een ieder, die de kantoren der bestuursambtenaren in Ned-Indië wel eens heeft bezocht, zal zeker het groot aantal inlanders zijn opgevallen, dat, in afwachting van nadere bestuursbeschikkingen, daar gedurende langer of korter tijd vertoeft.

Velen hunner komen daar de behandeling inroepen van burgerlijke geschillen, waarover in het dorp reeds lang getwist werd en die aan de dorpschouwen veel last bezorgden.

Die twisten beginnen in den regel al bij de eerste bewerking van de gronden voor den aanleg van rijstvelden en loopen somtijds wel tot een honderdtal in de maand op; en dit niet in een of ander dorp, maar als algemeen geldende regel, overal.

Deze toestand heeft tot gevolg:

a. dat er wegens partijstelling onrust heerscht in het dorp;

b. dat kleine oneenigheden door procureurs-bamboe kunnen worden uitgeplozen en opgeblazen tot groote geschillen;

c. dat partijen soms tot handtastelijkheden overgaan, waardoor de orde zoodanig verstoord wordt, dat het Europeesche bestuur er in wordt gemengd en handelend met den sterken arm moet optreden.

De geschillen zijn meestal van agrarischen aard en ontstaan bij koop en verkoop, huur en verhuur van gronden, bij welke transactie geen getuigen zijn geweest, gelijk dikwijls voorkomt, of ook tengevolge van gebrek aan authentieke geschriften, zoodat de grenzen van het terrein niet kunnen worden aangegeven en het bestaan of niet-bestaan van zekere vruchtboomen niet kan worden opgehelderd, enz.

Ook komt het voor, dat de getuigen onwillig zijn te getuigen, dan wel partijdig zijn, of dat deze, zoolwiel als de dorpschouwen, zijn overleden, welke omstandigheden het den nieuwen dorpschouwen zeer moeielijk maken om eene minnelijke schikking in het leven te roepen.

Een zekere S. P., is, blijkens een in de Pembrita Betawi van 9 Augustus 1910 no. 177 geplaatst artikel van meening, dat dergelijke zeer schadelijke onrust te ondervangen zou zijn door de aanstelling van Javaansche Notarissen, één in elk district.

De kennis van de Nederlandsche taal is, volgens schrijver, daarvoor niet bepaald noodzakelijk. Men zou daarvoor de Javanen kunnen nemen, die de opleidingsschool hebben bezocht, of die met gunstig gevolg het klein-ambtenaarsexamen hebben afgelegd. Eene maandelijksche bezoldiging van f 75 zou hem echter moeten worden toegekend. *)

WAT DE CHINEES VERTELT.

Enkele gegevens met betrekking tot het militair onderwijs, de formatie en sterkte van het Chineesche leger. Volgens opgave in de Revue Militaire des armées étrangères zijn er in China thans:

- 29 scholen voor cadetten met 6000 leerlingen;
- 3 militaire academies met 1550 idem;
- 1 school van hooger orde voor cadetten met 200 leerlingen;
- 7 scholen voor cadetten voor spoediger opleiding tot officier met 1950 leerlingen.

Van de Chineesche officieren, bekend met de Westersche krijgstaktiek, hebben 700 in Japan gestudeerd. Op dit oogenblik volgen daar de militaire studies 500 aspirant-officieren.

In Frankrijk zijn 30 Chineesche asp.-officieren. Het leger telt 8 divisien, die op Westersche wijze zijn geschoold, terwijl het in de bedoeling ligt 22 divisien op te richten.

Het staande leger is thans sterk:

- 235½ bataljons infanterie;
- 51½ eskadrons huzaren;
- 137 veld- en bergbatterijen;
- 4 bataljons pioniers;
- 12 treinbataljons;
- 74 machine-kanonnen.

Men rekent in het jaar 1912 met de vorming van het Chineesche leger gereed te zijn, terwijl de kosten dan zullen bedragen f 180.000.000 per jaar.

Een ieder, die roeping gevoelt voor den militairen dienst, kan, onder zekere voorwaarden, soldaat worden, doch hij moet een persoon aanwijzen, die voor hem borg wil zijn.

De ouders der soldaten worden lager in de belasting aangeslagen.

Na afloop van het contract wordt men bij de reserve geplaatst.

Volgens het oordeel van den schrijver van het opstel in bovengenoemd Fransch tijdschrift is de Chineesche infanterie goed geschoold; alleen laat de bekwaamheid in het schieten te wenschen over.

*) Door de aanstelling van zulke Javaansche Notarissen zou een begin van uitvoering kunnen worden gegeven aan de instelling van een inlandschen Burgerlijken Stand.

TELEPHOON No. 9540y.

ATELIER D'ART

PORTRAITS EN PEINTURE ET
EN SCULPTURE (BAS RELIEFS)

SPECIALITÉ EN AQUARELLES ET PASTELS
TRAVAUX D'ART FINS

FRANS W. A. TEUNISSEN

MAISON DE PREMIER ORDRE

LA HAYE

SMIDSWATER 21A

W. P. de Bock

Piet Heinstraat 71-73, hoek Barentszstraat

TELEF. 1769.

—:— JAN JAARSMA HAARDEN. —:—

Goosen & Swagerman.

DEN HAAG, Boekhorststr. 149.

DEN BOSCH, Vughterstr. 17.

VLEUGELS, PIANO'S,
INGEBOUWDE PIANO'S
— ORGELS. —

VERHUUR-

PIANO'S van f 5.— p.m. of f 50.— p. j. af.

VLEUGELS van f 8.— p.m. of f 80.— p. j. af.

SPECIALE INRICHTING VOOR HET GEREEDMAKEN VOOR DE TROPEN.

PIERRE SCHREINER

- ZOUTMANSTRAAT 18-20-22 -

TELEFOON 1864 — DEN HAAG

—:— AMEUBLEMENTEN. —:—

MAGAZIJN INSULINDE

62 SPUISTRAAT

TELEFOON 3687. —o— DEN HAAG.

Beslist GOEDKOOPST en SOLIEDST ADRES voor Dames-, Heeren- en Kinder-Ondergoederen. Onze prijzen zijn VER BENEDEN elke concurrentie.

SPECIAAL INGERICHT voor Indische Families.

Breng een BEZOEK aan

BOEATAN

Heulstraat 19, Den Haag.

De artillerie beschikt over te weinig geschut, terwijl het gehalte der cavalerie aantoonde, dat de Chinees in het algemeen geen ruiter is van aanleg.

In oorlogstijd kan over de gewapende politie worden beschikt en aan haar de bezetting en bewaking van zekere strategische punten worden opgedragen, of zoo noodig de achterhoeden beschermen enz.

Reis van Peking naar Taskend (Turkestan). De stad Sianfu. De stad Sianfu, hoofdstad van de provincie Shensi, wordt beschouwd als één der voornaamste steden van Groot-China. Gedurende 23 eeuwen toch was daar de verblijfplaats van de verschillende vorstelijke geslachten, die over China hebben geregeerd.

De muur, die de stad omgeeft, heeft een lengte van 12 mijlen, en is voorzien van openingen en sterkgebouwde fraaie torens, die de vergelijking met den muur van Peking kunnen doorstaan. Deze muur is tijdens het bestuur van Keizer Chu Yuan Chang (Tjoe Goan Liang), den eersten vorst uit de Ming-dynastie, opgericht en tot heden, merkwaardig genoeg, in behoorlijken staat gehouden.

De stad Sianfu werd sedert eeuwen als de hoofdstad van het binnenland erkend. Het aantal inwoners varieerde, volgens zeggen, van 250.000 tot één millioen, doch het eerste getal komt waarschijnlijk het meest de waarheid nabij.

In de stad wonen vele Mohammedanen. Er zijn vele Mohamedaansche tempels, waarvan één de oudste is van alle kerkgebouwen in geheel Groot-China. Sedert eeuwen komen tal van Mohamedaansche geestelijken en ook geestelijke zendelingen van Constantinopel die plaats bezoeken, ten einde zich te vergewissen van den stand van zaken van het Islamisme in die streek.

Het was te Sianfu, dat wijlen Keizer Kwang Soe en zijn familie bescherming zochten en vonden, toen de troepen van de Westersche mogenheden nu eenige jaren geleden Peking bezet hielden.

Het paleis, dat de keizerlijke familie toen betrof, was de woning van den onderkoning der provincie, die naar Lanchaw verhuisde.

Na den terugkeer van de keizerlijke familie te Peking, bleef het paleis, dat wegens zijn fraaiheid door alle vreemde reizigers wordt bezocht en bewonderd, ledig en wordt het onderhoud daarvan thans jammerlijk verwaarloosd.

En Shou, de gouverneur van de provincie Shensi, behoort tot de Mandchudynastie en tevens tot de Jong-Chineesche partij. Hij voltooide zijn studien op een der moderne Chineesche scholen, doch zijn optreden ten opzichte van die Jong-Chineesche partij is niet zoo krachtig als men zou verwachten. Zulks vindt een oorzaak in het feit, dat zijn dochter gehuwd is met Prins Tsai Chen, den voorzitter van den Grooten Raad.

De vroegere gouverneur dezer provincie, met name Tuan Fang, later gouverneur van de provincie Chili, werd — zooals bekend is — in de maand November van het vorig jaar, plotseling, op onrechtvaardige wijze, van zijn functien ontheven, ondanks zijn langdurige en gelukkige ambtelijke carrière en ondanks het feit, dat hij, tijdens de Chineesche verwickelingen, bescherming aan de geheele keizerlijke familie verleende.

Alle Westersche zendelingen prijzen hem ten zeerste, omdat hij, terwijl overal elders in Groot-China de Christen-geestelijken werden bemoeilijkt en vermoord, Tuan Fang in zijn ressort die geestelijken voor molest wist te behoeden. Dat molest geschiedde op last van het Hooger Bestuur te Peking en hield de geheime opdracht in om alle Christen-geestelijken en alle Westersche vreemdelingen te vernietigen.

Tengevolge van het humaan optreden van Tuan Fang werd dit barbaarsche bevel zoodanig gewijzigd, dat daaraan in zijn gebied geen uitvoering werd gegeven.

Om die reden werd hij dan ook van zijn functien ontheven.

Van Vreemde Koloniën.

Anti-opium-manie.

De Times of India schreef het volgende:

„Nu zal er weer een conferentie samenkomen om verschillende aangelegenheden met betrekking op het opiumverbruik te bespreken. Waarschijnlijk is het, dat de groote omzet in opium schuld is aan de groote belangstelling der humanitairen, maar wij

zouden wel willen, dat dezen hun aandacht schonken aan de vreeselijke gevolgen van andere zaken, zooals cocaïne. Onlangs werd voor den Bombay-schen politie-rechter eene quaestie behandeld, waaruit bleek, dat dit artikel op groote schaal wordt ingevoerd. Maar er gaat ook geen week voorbij, zonder dat de een of ander wordt vervolgd, wijl hij in het onrechtmatig bezit van cocaïne werd bevonden.

„Die vervolgingen geven echter geen beeld van de uitwerking van dit gif op het individu. Men moet ze gezien hebben, die lieden, met hun afhangelende lippen, hun starenden blik en hun als het ware verstijfde ledematen en hersenen; men moet ook gezien hebben, hoe ten slotte die door het gebruik van dit gif van hun verstand beroofden tot vroegen dood zijn gedoemd, om te beseffen wat dat gif beteekent. Maar dat alles blijft natuurlijk een gesloten boek voor onze Europeesche humanitairen. We gaan zoo geheel op in de bestrijding van het opium, dat men ginds in Europa in het geheel niet er aan heeft kunnen denken om den omzet van cocaïne aan de bron te beletten, al is dit evenals morphine en andere artikelen van dien aard veel schadelijker dan het opium.

„Wat de autoriteiten in Bombay kunnen doen bepaalt zich tot het toezicht op den verkoop in het klein, zooals wij ook op de geweer-smokkelaars in de Perzische Golf loeren, terwijl de bronnen, waaruit dat kwaad voor Indië voortvloeit, aan de regering in het moederland maar al te goed bekend zijn.

„Engelsch-Indië getroost zich groote offers om deel te nemen aan den strijd tegen het opium. Maar het heeft dan ook recht op bescherming tegen den invoer van surrogaten, die een veel schadelijker uitwerking hebben.

„Dit is iets, waarop de aandacht van de niet-ambtelijke leden der bestuursraden behoort te worden gevestigd en voorloopig zoude het aanbeveling verdienen een motie uit te lokken waarbij aangedrongen wordt, dat de regeeringen in Europa toezicht houden op de vervaardiging van cocaïne, morphine en dergelijke artikelen.”

Wat zou het gevolg van zulk eene motie zijn?

Wij betwijfelen, of ook dan, wanneer Engelsche industriëlen door zulk een toezicht zouden worden getroffen, aartsbisschoppen, lords en wat dies meer zij, die veelal hun geld in diergelijke ondernemingen steken, zulk een beweging op touw zouden zetten, als nog onlangs in Engeland viel waar te nemen, toen het gold stelling te nemen tegen het opium, waar in hoofdzaak slechts de „minderwaardige” rassen van het Oosten iets aan verdienen.

„Business, vóór alles”. Dat is de leuze, ook op humanitair gebied in Engeland, en het domme vee ten onzent en elders op het vasteland in Europa waarvoor het wachtwoord ten deze van het land van Wilberforce uitgaat, volgt gedwee en blaas in koor na, wat men het van daar voorblaast.

Uit Kameroen.

Aan een particulier schrijven uit Abongmang is het volgende ontleend over den toestand in Zuid-Kameroen, sedert den moord op zekeren Bretschneider door den stam der Makkas.

Majoor Dominik, die de leiding had van eenige compagnieën der Schutztruppe, die belast waren met eene excursie tegen de Makkas, deelde in een vergadering van handelaren van Abongmang en Njong mede, dat de insluiting der moerassen, waarin de Makkas zich hadden teruggetrokken, den 12en Juli zou zijn voltooid. Hij rekende er op, dat de Makkas tegen het einde der maand tot onderwerping zouden zijn gebracht, waarna hij zich naar Batocge zou begeven, waar ook onlusten gevreesd werden.

Het schijnt, dat Bretschneider zijn dood niet aan zich zelve heeft te wijten, gelijk oorspronkelijk werd aangenomen. Uit de ondervraging van een 50-tal hoofden bleek, dat een groote aanval beraamd was op de Europeanen en de factorijen te Abongmang. Aanleiding tot dat plan was de achteruitzetting, door majoor Dominik overigens afgekeurd, van enkele groote hoofden, door hen met lieden van minder gewicht gelijk te stellen. De moord op Bretschneider kwam echter te vroeg voor de goede uitvoering van dit plan. Maar toch hadden de blanken te Abongmang hun leven slechts te danken aan het uitstellen van den algemeenen aanval, door de inboorlingen, die eerst op plechtige wijze hun slachtoffer moesten verslinden. Dit uitsstel stelde de meest nabijzijnde militaire afdelingen in staat om de Europeanen te Abongmang te ontzetten. De Makkas boden daarbij met den moed der wanhoop weerstand wetende dat hun een strenge straf wachtte. Bij het verzenden van het schrijven waren reeds vier leiders der beweging opgehangen.

Majoor Dominik gaf verder te kennen, dat de klachten der handelaars tegen de leiding van het station Doemé gegrond waren. Hij zelf had ten vorigen jare eene expeditie tegen de Makkas noodig geacht, maar de gouverneur had daartoe geen machtiging willen geven, wijl het bestuur der streek verklaard had, dat er de grootste kalmte heerschte.

De handelaars, deelden hierop nog aan majoor Dominik mede, dat de chef van het station Doemé hen gelast had, de geweren en patronen terug te geven, die hun door een zijner voorgangers waren verstrekt.

Hieruit blijkt zeker wel, dat de ethische bacil ook in Kameroen woekert.

Betel-kauwen.

Onlangs hebben zich in Engelsch-Indië verschillende gevallen van vergiftiging voorgedaan, tengevolge van het betel-kauwen, het gebruik van pan, zooals men het ginds noemt.

Door de regeering is naar aanleiding daarvan eene commissie van onderzoek ingesteld, die tot het besluit kwam dat pan op zich zelf een onschuldig verbruiksartikel is, en enkel gevaarlijk is, wanneer de betel-noot, die het bevat, niet voldoende rijp was, of de ingrediënten, die er bij worden gebruikt, van bijzonder prikkelenden aard zijn. Er zijn, naar de meening der commissie, altijd lieden die een te groot gebruik van die ingrediënten maken, terwijl anderen den nadeeligen invloed kunnen ondervinden van het kauwen van onrijpe betelnoten.

Een visscherij-school voor Belgisch Congo.

De koning van België heeft besloten, een groote uitbreiding te geven aan de visscherij in Belgisch-Congo, om tegemoet te komen aan het gebrek aan levensmiddelen voor een groot deel der bevolking in sommige streken van Belgisch-Congo.

Koning Albert is voornemens eene visscherij-school in den Congo op te richten. Reeds toen hij prins was, kwam het plan in hem op een schip, zooals de „Ibis”, die als opleidingschip dient, daarvoor in te richten en in de Belgische wateren te stationneren. Daar zouden dan eenige jonge Congoleezen worden opgenomen, om hen op de hoogte te brengen van al hetgeen voor de vischvangst van belang is.

De Belgische leerlingen zouden, na het diploma op die school te hebben behaald, naar Congo worden gezonden, om daar als leeraars op te treden voor de Inlandsche visschers.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Het gebruik van bamboe.

In de jongste „Katholieke Missiën” lezen we een artikeltje over het gebruik van bamboe door den Inlander in onze Oost gemaakt. Hij bouwt zijn huis van bamboe, evenzoo bruggen, voertuigen; vervaardigt er wapens en muziekinstrumenten van, enz.; in één woord: bamboe is onmisbaar in de Inlandsche samenleving. Ontneem hem het bamboe, en gebragt een omkeer in 't bestaan van den Insulinder, groter dan vroeger de invallende barbaren in het leven van de Europeanen, is de schr. geneigd uit te roepen.

Wij nemen deze gelegenheid te baat om nog eens te wijzen op de onlangs verschenen monographie over dit onderwerp, door den heer J. A. Loebèr Jr. (uitgegeven als Bulletin van het Kolon. Museum).

Inlandsch onderwijs.

Men weet, dat eenige maanden geleden nagenoeg iedere mail ons berichten bracht van oppositie, die in de Minahassa en op de Sangir- en Talauer-eilanden is ontstaan tegen de voorgenomen overdracht van de Gouvernementsscholen aan de Zending.

Nu deze oppositie, die intusschen volgens den schr. vaak zeer overdreven is voorgesteld, zoo wat geïndigd is, komt de hr. Gunning op waardige wijze het standpunt uiteenzetten, dat de Zending tegenover deze kwestie inneemt. Maar aangezien bedoelde overdracht voorloopig wel niet zal doorgaan, volgens de vermoedens van den heer G., tengevolge van kunstmatig opgewekte oppositie —, bestaat er voor ons geen reden op den inhoud van dit geschrift verder in te gaan. Voor belangstellenden laten wij hier den volledige titel volgen.

Het inlandsch onderwijs in de Minahassa en op de Sangir- en Talauer-eilanden. Een woord naar aanleiding van de voorgenomen overdracht van Gouvernementsscholen aan de Zending, door J. W. Gunning, Zendingsdirecteur. (Baarn, Hollandia-drukkerij, 1910).

Rumphius' Ambonsche Historie.

Korten tijd geleden werd in deze rubriek de aandacht gevestigd op de door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië uitgegeven Ambonsche Historie van G. E. Rumphius.

Door sommigen is betwijfeld of deze uitgave nog reden van bestaan had, omdat Dr. Valentijn dit werk van Rumphius in zijn bekend „Oud- en Nieuw Oost-Indië“ heeft verwerkt, in hoofdzaak althans, zonder echter zijn bron te noemen.

Van onzen kant werd toen dadelijk in het licht gesteld, dat sommige zeer belangrijke zaken door Valentijn minder uitvoerig zijn behandeld dan door R. en speciaal noemden wij de zgn. Ambonsche moord door Nederlanders op Engelschen gepleegd, waarover Valentijn is heengegleden „om geen oude wonden open te krabben“.

Thans heeft ook Prof. Wichmann, dank zij genoemde uitgave, een vulkanische uitbarsting op het eiland Téon (of Tjan, Zuidwester-eilanden) in het jaar 1659 kunnen constateeren, zooals die door R. terecht is beschreven, terwijl Valentijn een ander eiland noemt, nl. Téor, hetgeen tot verwarring aanleiding heeft gegeven.

Bedoeld artikel van Prof. Wichmann, dat wederom getuigt van groote belesenheid van dezen geleerde op historisch gebied, is te vinden in het Verslag van de Gewone Vergadering der Wis- en Natuurkundige Afdeeling van 24 Sept. 1910 der Koninkl. Akademie van Wetenschappen te Amsterdam.

Weekblad voor Indië.

No. 21 van den loopenden jaargang bevat een vijftien „Brief van een Inlander“, waarin deze 't desa-onderwijs bespreekt. Hij noemt het een heugelijk feit, dat de oprichting van desa-scholen in enkele residenties en afdeelingen in de laatste maanden met meer ernst wordt aangepakt. Wel is waar, zegt hij, verwachten tegenstanders van de ontwikkeling der Inlanders geen heil van het onderwijs voor den desa-man en voorspellen zij, dat de zaak vroeg of laat een verkeerd kant zal uitgaan, doch aan zulke verdachte vooroordeelen, hooft hij, zal de Regeering zich niet storen. Toch betwijfelt Inlander, of de desa-man aan lezen, schrijven en rekenen alleen veel heeft en vervolgt dan:

„De desa-man vindt, zooals bekend, zijn middel van bestaan in den landbouw. Zoolang hij nu niet weet, uit den vruchtbaren bodem te halen als er uit te halen valt, zoolang hij nog onkundig blijft van rationeële grondbewerking, zaadselectie, enz. kan men ook moeilijk verwachten, dat hij economisch sterker zal worden. Het doet mij — en zeker ook vele landgenooten met mij — veel genoegen, dat er in de Tweede Kamer stemmen opgaan, die pleiten voor de invoering van het practisch landbouwonderwijs op de desa-scholen.“

De vraag op welke wijze men in dit geval in onderwijskrachten zou kunnen voorzien, beantwoordt Inlander als volgt:

„Zooals bekend, heeft het departement van landbouw op enkele plaatsen op Java demonstratie-velden aangelegd met een mantrie aan het hoofd. Op plaatsen, waar zulke velden aanwezig zijn, dient de candidaat-onderwijzer voor de desa-scholen toegevoegd te worden aan den mantrie-landbouwkundige, of wel aan de Inlandsche assistent-landbouwkundigen, zoo die er zijn. Een leertijd van één jaar is voorloopig voldoende te achten. Aangezien 't aantal demonstratievelden nog te gering is om een voldoende aantal onderwijzers te kunnen opleiden, is het zeker aan te bevelen het te vermeerderen. Eén veld in een residentie is voorwaar niet te veel. Van den directeur van landbouw, den heer Lovink, met zijn praktischen kijk op de zaken, hebben wij in dezen zeker iets te verwachten.“

De denkbeelden van Inlander mogen een gezonde kern bevatten, teekent de redactie in een noot aan, ze zullen afstuiten op het conservatieve van den Javaanschen boer, die, tenzij er dwang wordt uitgeoefend, zich niet door wat onderwijs zal laten afbrengen van zijn „althergebrachte“ cultuurmethoden.

Van de overige bijdragen, welke dit Nr. bevat, noemen wij Chineseche oproerigheid, door M. van Geuns (reeds besproken in het vorig Kol. Weekblad, rubriek „Wat de Chinees vertelt“). — Sindanglaya en omstreken (slot), door B. T. M. — De nieuwe directeur van Justitie (met portret). — Indische penkrassen, door Ofoei. Enz.

Ten slotte den inhoud van eenige periodieken, met betrekking op de Indië.

De Indische Mercur, No. 41: In Memoriam. Prof. Dr. M. Treub, door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — Theefermentatie, door Dr. J. Bosscha. — Vluchtige oliën, door Prof. P. van der Wielen. — Ontkieming en selectie van theezaad, door Dr. A. W. Nanninga. — De herleving der koffiecultuur op Java en koffie in Centraal-Amerika, door J. Alberts. — Een nieuwe bereidingsmethode van het melksap van Ficus elastica. — De strijd tusschen de „Koninklijke“ en de „Standard“. — De bacoyenkultuur in Suriname. — Jogjasche landhuurdersvereniging. — Invoer op- en uitvoer van Java in 1910.

Cultura, October 1910. Het bestaan der geëmployeerden op cultuurondernemingen in onze Oost, door F. A. von Stürler.

Marineblad, 17 October 1910. De derde vogage van Gijsbert Heecq naer Oost Indijën, door S. P. L. l'Honoré Naber (vervolg).

Eigen Haard, 15 October 1910. Van een Python en een Battakvarkentje, door Dr. J. A. Honing (met afbeeldingen).

Lichtstralen, 1910. No. 5. De zending op Nieuw-Guinea en eenige omliggende eilanden, door Es. J. W. Gunning.

Te smannia, 1910. Afl. 8. Eenige opmerkingen over de triëring en de desinfectie van theezaad, door Dr. Ch. Bernard. — Het leven der orchideeën, door H. J. Wigman Jr. — Twee bereidingsmethoden voor het melksap van ficus elastica, door Dr. W. R. Tromp de Haas. — De zijde-productie in 1909/10. — Sojaboonen. — Vergiftiging door notenmuskaat. — Aanteekeningen over maaginhouden van vogels (verv.), door Dr. J. C. Koningsberger. — Verslag van genomen proeven met het planten van droog en nat gekweekte padibibit, door W. de Wijs. — Dr. de Jong's bespreking van den arbeid door het Landbouw-Bureau van het Kali-Syndicaat, door H. des Amorie van der Hoeven.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder: Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Booschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en Industriëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingenbode, Maandbericht van het Ned. Zendingen-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

- De Javabode t/m 20 September 1910;
- De Sumatrapost, idem;
- Het Bat. Nieuwsblad, idem;
- De Locomotief t/m 19 idem;
- Het Soer. Handelsblad idem;
- De Sumatrabode, idem;
- Tjahaja Sumatra, idem;
- Ned.-ind. Effectenblad no. 36;
- De Ind. Mercur no. 42;
- De Banier no. 37;
- Handelsberichten v/h Dep. v. Landbouw no. 187;
- Kort verslag vergadering Tweede Kamer S.-G.;
- Vrede door Recht no. 8;

MEDEDEELINGEN.

Van de afdeeling 's-Gravenhage.

Voordracht van den heer A. J. Gooszen, Kapitein van den Gen. Staf O. I. L., oud-commandant van het Exploratie-Detachement voor Zuid-Nieuw-Guinea.

Onderwerp:

„Een en ander over Land en Volk van Zuid-Nieuw-Guinea“, toegelicht door lichtbeelden, overzichtskaarten, enz., op **Vrijdag 21 October 1910,** des avonds ten 8 ure, in de zaal „Diligentia“, Lange Voorhout 4, Den Haag.

Leden van „Oost en West“ hebben met hunne huisgenooten vrijen toegang op vertoon van hun bewijs van lidmaatschap of de hen toegezonden kennisgave. Niet-Leden hebben toegang tegen betaling van één gulden. — Plaatsbespreken wordt aanbevolen.

HET BESTUUR.

Van de afdeeling Breda en Omstreken.

Door een goedgunstige beschikking van het Bestuur van het Natuurkundig Genootschap te Breda, op voorstel van het Afdeelingsbestuur der Vereeniging „Oost en West“, worden de leden dezer Vereeniging in de gelegenheid gesteld, gratis, doch op vertoon van hun diploma over het loopende jaar, de lezing van Dr. A. H. LORENTZ, op **Maandag avond 23 November a.s.,** uitgaande van genoemd Genootschap, bij te wonen, te 8 ure, bovenzal Z. H. Koffiehuis, Groote Markt, Breda.

Wij vertrouwen, dat de leden door trouwe opkomst zullen toonen deze introductie te waardeeren.

HET BESTUUR.

**NAAMLooZE VENNOOTSCHAP
Maatschappij tot Exploitatie van Onroerende Goederen
„MOOI NEDERLAND“,
gevestigd te 's-Gravenhage, Koningin Emmakade 107,**

exploiteert uitsluitend fraai en gezond gelegen terreinen in Nederland, o.a. het Villa-Park „Berg en Dal“ (Sterrenberg en Keteldal). Gemeente UBERGEN.

Gelegen aan de beide groote wegen Nijmegen—Kleef, 80 Meter boven 't water, zuivere zandbodem, fraai en afwisselend houtgewas, schoone vergezichten, geregelde tramverbindingen, ruime en gemakkelijke verkeerswegen. *Cn'worp*en *Electrische Bergtram* door het gehele terrein.

Terreinen van alle afmetingen te bevragen aan het Kantoor der Vennootschap en bij den Heer A. CREMERS te Berg en Dal (bij Nijmegen).

OPRUIMING.

J. JANSEN,

KEPPLERSTRAAT 115.

bij de Regentesselaan.

Telefoon No. 2723.

- Karpetten.
- Linoleums.
- Tafelkleeden.
- Linnen loopers.
- Matten.
- Zeilen.
- Vitrages.
- Wollen loopers.
- Divandekken.

2e hands MEUBELEN.

Magazijn geopend 's m. 8—'s av. 10 uur.

**In- en Verkoop
van geheele en gedeelten van INBOEDEL.**

Behangerij, Stoffeëderij en Beddenmakerij.

**N.V. Electrische Drukkerij
„Luctor et Emergo“**

Telefoon Intercomm. 4424

's-GRAVENHAGE

Amalia van Solmsstraat 2-4

Wegens vertrek naar Indië

wordt ter overname aangeboden een solide, voor twee jaar nieuw aangeschafte, INBOEDEL, bestaande uit een Eiken Solon-, Woon- en Slaapkamer-Ameublement, en een crème gelakt Slaapkamer-Ameublement.

Te aanvaarden midden November a.s., desgewenscht met de stoffeering en de huur van een bovenhuis Edisonstraat no. 8.

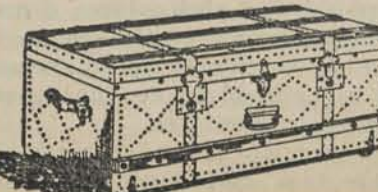
Gelegenheid tot bezichtiging na schriftelijke aanvraag. J. W. MAAS, c. i.

W. POPPINK, :: :: TELEFOON No. 4485.

Prins Hendrikstraat

141-143.

Geheel gepantserde Hutkoffers. Voor het bagageruim, 100 cM. lang, 50 cM. breed, 50 cM. hoog, m. bak f 12.50. Voor de hut 100 cM. lang, 50 cM. breed, 36 cM. hoog, m. bak f 11.50. Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM. lang, 50 cM. breed, 40 cM. hoog, m. bak f 12.—

Van de Afdeling Amsterdam:

Voordracht van den heer J. W. VAN NOU-HUYS, die heeft deelgenomen aan de expeditie van Mr. H. A. Lorentz op Nieuw-Guinea.

Onderwerp:

„De expeditie in 1907 en 1909 uitgezonden ter bereiking van het sneeuwgebergte op Nieuw-Guinea”, toegelicht door lichtbeelden.

op Maandag 7 November 1910, des avonds 8 ure, in een der zalen van het American-hotel, ingang Marnixstraat.

Leden van „Oost en West” hebben met hunne huisgenooten vrijen toegang op vertoon van hun bewijs van lidmaatschap of de hun toegezonden kennisgeving. Voor het bekomen van introductiekaarten voor niet-leden gelieve men zich te wenden tot den secretaris: C. de Vries, Weesperzijde 22.

Van den catalogus der Nederlandsche en Indische Afdeling van de Algemeene en Internationale Tentoonstelling van Brussel zijn enkele exemplaren aangeschaft, ten einde de leden der afdeling in staat te stellen kennis te nemen van de interessante beschrijvingen van de Indische afdeling. Zij die één exemplaar ter lezing wenschen te ontvangen, worden verzocht zich op te geven aan den secretaris: C. de Vries, Weesperzijde 22.

HET BESTUUR.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

Hoofdbestuurvergadering op Zaterdag den 29sten Oct. 1910, 's namiddags ten 2½ ure, in het lokaal der Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, 's-Gravenhage. (Ingevolge art. 7 al. 1 van het Huish. Reglement).

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen der vorige Hoofdbestuurvergadering. (Zie Kol. Weekblad 1910 no. 28 blz. 6).
3. Mededeelingen.
 - a. Betreffende het Informatiebureau;
 - b. betreffende onze vertegenwoordiging bij enkele lichamen en instellingen;
 - c. betreffende de in Nederland studeerende Indische jongelieden;
 - d. betreffende de subsidie;
 - e. betreffende de afdeling Groningen.
4. Voorstellen:
 - a. ten opzichte van de exploitatie van het Kol. Weekblad;
 - b. in verband met de 4e alinea van art. 5 der statuten.
5. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

C. te 's-H f 1.—
N. N. te idem „ 1.—

Voor de opgave,

E. VAN ASSEN, Secretaris.

Van het Informatie-Bureau:

Voor den artillerie-constructiewinkel te Soerabaja, wordt gevraagd één meesterknecht-instrumentmaker.

Het traktement, ingaande met den eersten van de maand, volgende op die waarin de betrekking is aanvaard, bedraagt f 165 's maands, met, behoudens goeden en ijverigen dienst, vijf driejaarlijksche verhoogingen van f 5 's maands, zoodat na 15 jaren dienst het maximum traktement van f 180 's maands kan worden bereikt.

Bij bevordering tot opziener der instrumentmakerij wordt eene bezoldiging genoten van f 275 's maands met vijf driejaarlijksche verhoogingen van f 15 per maand, alzoo tot een maximum van f 350 's maands.

In beide betrekkingen kan in zeer buitengewone omstandigheden, ter belooning van uitstekend gedrag bekwaamheid of dienstijver, het tijdstip van een of meer traktementsverhoogingen worden vervroegd, met dien verstande evenwel, dat het maximum-traktement nimmer eerder dan na tien jaren goeden dienst kan verkregen worden.

De werktijd is van 's morgens zes tot elf uur en van 's middags twaalf tot half vier.

Voor werk buiten den bepaalden werktijd wordt per uur een half pCt. van het maandelijksch traktement betaald.

De titularis is vrijgesteld van persoonlijke dienst bij het algemeen brandspuitwezen en de schutterij, maar onderworpen aan de contributie voor de schutterlijke kas, tenzij hij is ingedeeld bij de brandspuiten van den artillerie-constructiewinkel.

Hij geniet, e. q. ook voor zijn gezin, vrije geneeskundige en heilkundige (ook verloskundige) behandeling en geneesmiddelen.

Hij is burgerlijk beambte, zoodat op hem van toepassing zijn alle bestaande of nader vast te stellen bepalingen omtrent de burgerlijke pensioenen en verloven en hij deelgerechtigde is in het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone bijdrage aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk ééne maand traktement.

Deze contributiën in eens in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer het verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Twintig jaren Indischen dienst bij een leeftijd van 45 jaar geven aanspraak op pensioen, waarbij voor Nederlandsch pensioen geldige Nederlandsche diensttijd voor de helft medetelt.

Het pensioen bedraagt, per jaar, driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging, genoten gedurende 24 maanden.

Het weduwenpensioen bedraagt, per maand, zestien pCt. van het hoogste gedurende twee jaren genoten maandelijksche traktement, dan wel van het gemiddelde over twee jaren. Daarbij komt eenige onderstand voor de kinderen.

De militaire rechtspleging is op den titularis alleen in zoover van toepassing als art. 5 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande er aanleiding toe geeft.

Hij wordt belast met de eigenhandige uitvoering van in de instrumentmakerij voorkomende werkzaamheden, terwijl hem door den opziener der werkplaats tijdelijk het toezicht op of de geheele leiding van een gedeelte der werklieden kan worden toevertrouwd.

Aan de uitzending is verbonden:

- a. een voorloopig traktement van f 85 's maands ingaande met den dag van inschepping naar Nederl.-Indië en voortdurende tot den dag, waarop het activiteitstraktement daar te lande ingaat;
- b. overtocht voor gouvernementrekening als passagier der tweede klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;
- c. eene gratificatie voor uitrusting van f 500 à f 750, naar bekwaamheid, en
- d. de verplichting om — wanneer men binnen 5 jaren na aankomst op Java den dienst verlaat om andere reden dan wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, of wanneer men niet binnen den aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt, de gratificatie voor uitrusting en overtochtskosten, benevens andere kosten welke met de uitzending in verband staan, terug te betalen.

Daarvoor wordt eene schriftelijke verbintenis gevorderd.

De uit te zenden persoon mag den leeftijd van 30 jaar niet belangrijk overschreden hebben.

Van fysieke geschiktheid voor den Indischen dienst zal moeten blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

Sollicitanten moeten in Europa op fabrieken of in betekenende werkplaatsen gewerkt hebben, voldoende kunnen lezen, schrijven en rekenen om aantekeningen betreffende het werkvolk te kunnen maken en bovendien voldoende bewijzen geven van geschiktheid voor hun ambacht bij eene bij de artillerie-constructiewerkplaatsen hier te lande af te leggen proef.

Aan de sollicitanten wordt geene vergoeding gegeven voor reis- en verblijfskosten en verzuim van tijd, in verband met de keuring voor fysieke geschiktheid en met de proef voor bekwaamheid.

Sollicitanten moeten zich voor 10 November 1910 aanmelden, bij een op zegel geschreven request, aan het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

- 1o. getuigschriften van de fabrieken en werkplaatsen waar zij gewerkt hebben;
- 2o. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door den burgemeester hunner woonplaats na dagtekening dezer;
- 3o. een certificaat van voldoening aan de wet op de nationale militie, afgegeven door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie, en
- 4o. hunne geboorte-akte.

De requesten moeten inhouden of de sollicitant al dan niet is gehuwd en casu quo het aantal en den leeftijd zijner kinderen.

(Ned. Staatscourant 12 October No. 238.)

Officiële Berichten.

Uit de Javascbe Courant van 16 Sept. 1910. No. 74.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den adj.-inspecteur Jhr. C. Savornin Lohman.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies Mej. L. F. Matheij; de ingenieur F. A. Janssen van Raaij; de klerk Ch. A. V. Schemering Reelfs; de ontvanger A. E. Wardenaar.

Benoemd: tot vice-president van den R. v. J. te Soerabaja Mr. A. Ellerman; tot lid van den gemeenteraad van Medan O. R. L. J. Magnée; tot onderwijzer 1e kl. A. Wit en E. J. Schumacher; tot opzichter 3e kl. B. O.W., Raden Soedarsono, Mas Wachjo, D. Egter van Wissekerke, F. Ch. Rückert, G. G. Schalk en A. F. van Lingen; tot adsp.-controleur A. F. Lens; tot directeur van 's Lands gevangenis te Soerabaja P. J. F. Ophof; tot alg. ontvanger D. E. Bruins; tot commies te Telok Betong A. J. L. Priegelaar.

Geplaatst: te Soekaboemi de onderwijzeres Mej. M. Ch. K. Vonk.

Overgeplaatst: naar Banda-Neira de onderwijzer J. K. H. Sax; naar Magelang; Mej. E. M. L. Post; naar Klaten Mej. A. Sachs.

Militair Departement.

Verleend: twee jaar verlof aan den onderluitenant F. W. Boland; een jaar aan den idem M. J. Stehouwer en aan den off. van gezondh. G. F. van Laaren.

Ontslagen: eervol als mil. comm. van Tapanoeli de kap. der inf. J. W. Berenschot.

Benoemd: als zoodanig de idem L. F. Kroon. Bevorderd: tot officier van gezondheid 1e klasse J. G. Dikshoorn, met verlof in Europa.

Benoemd: tot 2en machinist bij de Gouv. Marine C. A. Hauber.

Uit de Javascbe Courant van 20 Sept. 1910. No. 74.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de ass.-resident-secretaris J. A. Pecqueur; de klerk P. H. M. Meijne; de opzichter B. G. A. van der Hoeven; de klerk C. H. J. Kampmeijert; de chef der 1e afd. S.S. op Java K. A. B. Zorn; de klerk L. J. Titaley.

Tijdelijk belast: met de functie van chef der eerste afd. S.S. op Java J. J. Bergsma.

Benoemd: tot ass.-res. van Bondowoso J. P. W. Houtman; tot kantoorchef derde kl. H. Sesink Cleeb; tot teekenaar bij de S.S. op Java J. C. W. Ebell; tot predikant te Soerabaja D. J. Leepel, te Soerabaja W. van Giethuysen; tot ass.-resident van Bililiton H. Craandijk; tot controleur B. B., G. C. J. Christan; tot adjunct-chef 4e kl. in- en uitvoerrechten H. A. L. Deij; tot kantoorchef 2e kl. E. E. Clarenbach; tot commies 1e klasse G. Th. Coers; J. J. Vonk Robbers; tot idem 2e kl. W. P. A. Jansz; tot inspecteur van Financiën H. J. de Groot; D. J. Bijleveld; K. W. Gisolf; tot adjunct-inspecteur L. A. Boers; tot inspecteur der in- en uitvoerrechten G. L. Waanders.

Geplaatst: in de res. Westerafd. van Borneo de controleur C. L. Dankmeijer.

Benoemd: tot onderwijzer 3e kl. te Oengaran J. H. Apet; tot administrateur bij de Gouv. pandhuizen E. Landman.

Militair Departement.

Verleend: één jaar verlof aan den 1en luit. der inf. H. A. E. Jacobs; twee jaar aan den kapitein der inf. W. B. Regenhart; een jaar aan den magazijnmeester der artillerie L. van Rij.

Ontslagen: op verzoek eervol de majoor der cavalerie W. Groeneveld, wordende hij benoemd tot directeur van het remonte-dépot te Padalarang; de majoor der artillerie J. U. van Loon.

Bevorderd: tot 1en luit. der inf. J. G. M. Wastenecker, S. C. Plantenga; G. A. A. von Raesfeld Meijer, C. Lankamp, J. M. Roos, O. C. Tulleken, J. Mackenzie, A. A. de Jong, P. C. A. Kools, G. A. Hendriks; B. C. M. Martens; J. Debus, en W. J. P. van Beek.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het Stoomschip „Prins Maurits”; gezagvoerder H. J. van der Goot. Van Amsterdam naar West-Indië op den 14en October.

W. Kersten, echtg. en dochttertje; Eerw. Paters De Kuijper, Eijsinck, Ahlbrinck, Richter; Eerw. Fraters Bernardus, Odulphus, Juliaan, Euckerius, Salesianus; G. H. Brockmeijer; J. Nijman; J. W. P. Rens, echtg. en k; F. Lange; R. Siebert; J. A. Moutissie; Mevr. E. C. Petsch-Doesserie en zoon; A. D. van Vliet; M. Wieland; 28 schepelingen der K.N.M.